

Eesti Looduskaitse Seltsi

infokiri nr 4/2022

MAI 2022

Teemad infokirjas

- Looduskaitsekuu 2022
- Seltsi arengustrategia ja arenguhüpet ettevalmistav projekt
- Avati Arbi järve loodusrada
- Aasta kala – ahven
- Talgud osakondades
- Tulekul on Loodusfestival ja Loodusvaatluste maraton!

Päevakajaline: Püsiv ja muutuv Eesti looduses – looduskaitsekuu 2022

Eesti esimene looduskaitsepäev toimus Eesti Teaduste Akadeemia looduskaitse komisjoni ja Haridusministeeriumi eestvõttel 4. novembril 1957. aastal Viljandi linnas. Idee esimeste elluvijate hulgas olid Jaan Eilart ja Orest Niinemäe, aga ka Aleksander Valsiner, Villem Voore, Andres Lättemäe ja teised tollased looduskaitse- ja haridustegelased. Aastaks 1959 oli see tähtpäev liikunud maikuu teisele pühapäevale, emadepäevale, mille ametlik pidamine oli toona mõeldamatu. Ettevõtmise selline kuupäev lubas aga tegelikkuses tõmmata veel teisegi paralleeli iseseisvusajaga: juba alates 1937. aastast oli Eesti koolides maikuu teisel pühapäeval korraldatud muinsus- ja looduspäevi.

Päeva maisse toomise eestvedaja oli ärksa meelega ja suure organiseerimisandega Jaan Eilart, tollane Zoologia ja Botaanika Instituudi looduskaitse komisjoni teadussekretär. Üle-eestiliseks saigi looduskaitsepäev aastal 1959. Tuleb rõhutada, et nii varajast loodushoiupäeva nagu meie looduskaitsepäev mujal maailmas ei leidu – tänavu tähistasime seda juba 63. korda.

1980. aastatel kasvas looduskaitsepäevast välja looduskaitsepäev ja sealt edasi looduskaitsekuu: praegu kestab looduskaitsekuu emadepäevast maailma keskkonnapäevani 5. juunil.

Käesoleva looduskaitsekuu teemaks on „Püsiv ja muutuv Eesti looduses“. Looduskaitsekuu üheks teemaks on meie põlised looduslikud elupaigad, nagu sood ja metsad, mille kujunemine algas vahetult pärast jää taandumist enam kui 11 000 aastat tagasi; räägime nende kujunemisest, hoidmisest ja taastamisest, meie pärandniitude rollist läbi aegade, aga ka elustiku muutustest, liikide ja laiema looduse tagasitoomisest.

ÜRO on kuulutanud käesoleva kümnendi maailma looduse taastamise dekaadiks. Teemaks on pärandniitude, jõgede, soode, aga ka paljude teiste Eesti ökosüsteemide taastamisel saavutatu ning ees seisvad ülesanded. Meie taastatud soode pindala on praegu suurem kui 20 000 hektarit, hoolduses on ligikaudu 40 000 hektarit suurt elurikkust kandvat pärandniitu, eemaldatud on enam kui 120 kalade rändetakistust meie lõhejõgedel. Eestil on elupaikade taastamistöde mitmeski valdkonnas olemas head kogemused ja ka juhiroll.

Looduskaitsekuu üheks allteemaks on võõrliigid. Arutame, mis on nende levikuga kaasnevad peamised ohud ja mured ning kuidas igaüks saab oma tegemiste või tegemata jätmistega võõrliikide levikut takistada.

Tähelepanu all on ka linnade potentsiaal elurikkuse toetamisel – väärtustades olemasolevaid elupaigalaid linnas, eelistades ühetaoliste muruplatside asemel liigirikkeid niidukooslusi, haljastades katuseid ja tehes muud sellist on võimalik luua linnaruumis parem elukeskkond nii inimesele kui loodusele.

Traditsiooniliselt toimub looduskaitsekuul koostöös keskkonnaühenduste, seltside, muuseumide, loodusturismi korraldajate ja teiste partneritega ohtralt loodusele pühendatud üritusi, nagu linnulauluhommikud, korrastustalgud, joonistus- ja muud võistlused, matkad ja seminarid.

Tänavuste olulisemate sündmuste hulgas väärrib mainimist väarikate looduskaitsete tunnustusüritus looduskaitsekuu avamisel 10. mail, kus Vabariigi President ja keskkonnaminister andsid üle Eerik Kumari looduskaitsepreemia, Eesti looduskaitsemärgid ning noorte looduskaitsete märgid.

Looduskaitsekuusse jääb meeldivalt palju loodusteemalisi tähtpäevi. Tänavu täitus Euroopa Liidu loodushoiuprogrammil LIFE 30 tegutsemisaastat. Selle päeva tähistamiseks tutvustavadki 10 LIFE-projekti üle Eesti, mida möödunud aastatel pärandniitude, soode, lendorava, mudakonna, ebapärlikarbi ja paljude teiste meie looduse püsiväärtuste heaks tehtud on.

Tänavu möödub ka sada aastat nimede „Lahemaa“ ja „Soomaa“ esmamainimisest. Nende piirkondade väarikast ristiisast, estofiilist geograafist Johannes Gabriel Granöst kõneldakse pidulikel seminaridel asjaomastes rahvusparkides.

22. mail tähistame maailma elurikkuse päeva deviisi all „Oleme osa loodusest – tunnetame, mõttest, hoiame!“, 24. mail aga Euroopa kaitsealade päeva koos ohtrate loodusmatkadega. 14.–15. juunil peame Tartus linnaloodusele pühendatud loodusfestivali teemal „Sinu naabrid toas ja õues“.

Paljud üritused ei mahu juba ammu enam ära ametlikku looduskaitsekuusse; kuu on kasvanud looduskaitsekuuks ja veel enamaks. Eesmärk on aga ikka üks – tuua inimesi loodusele lähemale, aidata mõista ja lahti seletada meie keskkonda ning vältida loodusest võõrandumist.

Hanno Zingel, Keskkonnaministeeriumi eluslooduse põhiüksuse nõunik

Kumari looduskaitsepreemia pälvis Hendrik Relve

Looduskaitsekuu pidulikul avamisel 10. mail Tallinna loomaaias andsid Vabariigi President ja keskkonnaminister üle Eerik Kumari looduskaitsepreemia ning Eesti looduskaitse hõbemärgid ja noore looduskaitseja märgid.

President Alar Karis ütles oma kõnes, et Eesti looduses on ikka ja jälle palju muutunud ning osa muutuseid on põlistunud, kuid seekordsel looduskaitsekuul mõtleme mõlemale – nii muutustele kui püsivusele. President rõhutas, et looduse kaitse on tegelikult meie enda kaitse ning jalajälg on kõigel – ka igal T-särgil ja e-kirjal.

Vabariigi President Alar Karis annab Hendrik Relvele üle Eerik Kumari looduskaitsepreemia.

Foto autor: Arno Mikkor

Eerik Kumari looduskaitsepreemia koos sellega kaasneva kuldmärgiga pälvis tuntud ja armastatud looduse-, rännu- ja kirjamees Hendrik Relve. Tunnustust vastu võttes mõtiskles Relve praeguse „metsasõja“ olukorra üle. Relve pakkus, et ehk jõuaksid pooled mingile kokkuleppele siis, kui metsast hakataks mõtlema loodusliku koosluse asemel kui poollooduslikust või pärandkooslusest, sest mets ei ole metsik, vaid on poollooduslik ja seal on igal sammul inimese märke.

Looduskaitse hõbemärgi pälvisid bioloog ja Põlula kalakasvatusteskuse looja Ene Saadre; bioloog ja käpaliste uurija ning kaitsja Olaf Schmeidt; ornitoloog ja linnuökoloog Kalev Rattiste; taimeökoloog ja õppejõud Elle Roosaluuste; geograaf ja õppejõud Taavi Pae; bioloog, õppejõud ja looduskaitseja Marika Kose.

Noore looduskaitse märgi said Tartu Ülikooli bioloogia ja elustiku kaitse tudeng Amaranta Lill Põld; Tartu Ülikooli bioloog Eleonore Susi; Tallinna Vanalinna Hariduskollegiumi õpilane Gren Hõbemägi; Antsla Gümnaasiumi õpilane Jan Fred Joab; Antsla Gümnaasiumi õpilane Joosep Trolla; Tartu loodusmaja rahvusvahelise koostöö koordinaator Maria Ivanova; Nõo reaalgümnaasiumi õpilane Marleen Tilga; Antsla Gümnaasiumi õpilane Tuuli Hommik; Heimtali põhikooli õpilane Martin Mändoja.

Tiiu Saar, ELKS-i sekretär

Käivitus seltsi arenguhüpet ettevalmistav projekt

Eesti Looduskaitse Selts viib 01.04.–31.07.2022 läbi projekti „Eesti Looduskaitse Seltsi arengustrateegia ja mõju hindamise meetodika“ (projekt nr AHE22-018), mida toetab Sihtasutus Kodanikuühiskonna Sihtkapital (KÜSK) 3990 euroga. Projekti eesmärgiks on koostada ELKS-i arengustrateegia aastateks 2022–2030 ja töötada välja ELKS-i mõju hindamise meetodika selleks, et suurendada seltsi tegevuse aktiivsust, võimekust ja tulemuslikkust loodushoiu, looduskaitse ning säästva arengu väärtustamiseks ühiskonnas ja kogukondades.

KÜSK-i arenguhüpet toetava eelvooru taotlusprojekti raames tehakse järgmist.

1. Koostatakse arengustrateegia
 - a. ELKS-i tegevuse aktiivsuse ja tulemuslikkuse suurendamiseks looduskaitse ning säästva arengu väärtustamiseks ühiskonnas ja kogukondades ning seda soodustava kodanikuühiskonna toetamiseks;
 - b. siseriikliku ja rahvusvahelise koostöö suurendamiseks ning tegevuste arvukamaks muutmiseks keskkonnahoiu valdkonnas;
 - c. seltsi liikmeskonna aktiivse kaasatuse suurendamiseks.
2. Töötatakse välja sellekohane tegevus- ja kommunikatsioonikava.
3. Mõõdetakse seltsi mõju eesmärkide täitmisel, töötades ühtlasi välja sellekohase meetodika.

Seni on toimunud kaks arenguseminari seltsi täiskogu liikmetele (seltsi juhatus, revisjonikomisjon ja osakondade juhid), kus on keskendutud seltsi arengueesmärkidele, missioonile ja visioonile. Samuti kaasati osakondade juhtide kaudu osakondade liikmed organisatsiooni hetkeolukorra hindamisse. Juunisse on kavandatud põhjalikum tegevus seltsi arengueesmärkide määratlemiseks. Täiendav info projekti kohta koondub seltsi kodulehel projektide lehele <https://elks.ee/projektid/>.

Raul Savimaa, ELKS-i aseesimees

Elvas avati Arbi järve loodusrada

Elvas sai sellel kevadel teoks kohaliku kogukonna aastakümnetepikkune unistus – linna südames paikneva Arbi järve ümber avati looduse õpperada. Pidulik avamine toimus 7. mail – Elva linna sünnipäeval.

Projekt sai alguse poolteist aastat tagasi Eesti Looduskaitse Seltsi Elva osakonna juhatuse koosolekul, kui tuli mõtte teha teoks loodusesõprade ja loodusõpetajate ammune unistus. Projekti juhtimise võttis enda peale Maris Hindrikson, teda asus toetama Krista Noorkõiv. Koostöös MTÜ-ga Elva Elama ning kohaliku omaalgatuse programmi ja Elva valla toetusel algas materjalide koostamine. Projekti edasises etapis selgus, et infotahvlite sisu ja vormi kvaliteedi huvides ning veebilisa ja ingliskeelsete materjalide koostamiseks on vaja lisaraha. Siin tulid lahkelt appi Eesti Looduskaitse Selts ja head annetajad, keda projektimeeskond tänab.

Arbi loodusrajale on paigutatud kaheksa infotahvlit ja kaks suuremat stendi, mis tutvustavad Arbi järve geoloogiat ja hüdroloogiat ning järvega seotud elustiku erinevaid osi: kalad, linnud, imetajad, puud, taimed ja looduskaitsealused liigid. Meil on olemas ka oma Pokumaa. Käsitlemist on leidnud veel inimõju teema ja Arbi järve tähendus Elva

Arvo Järvet tutvustamas Arbi järve geoloogiat ja hüdroloogiat. Foto autor: Triin Noorkõiv

kultuuriloos. Loodusraja avamise käigus paigaldati järvest väljavoolava Arbi oja suudmesse veemõõdulatt, mis võimaldab loodushuvilistel teha veetaseme muutuste vaatlusi.

Infotahvlite ja stendide sisu on loodud Elva loodusesõprade ja Tartu ülikooliga seotud teadlaste ühistöö tulemusena. Oma panuse andsid Liina Remm (TÜ looduskaitsebioloogia teadur), Marianne Kaldra (taastumisökoloogia spetsialist), Iris Reinula (maastike elurikkuse spetsialist), Marju Keis (Keskkonnaamet, liigikaitse büroo peaspetsialist), Maris Hindrikson (TÜ terioloogia teadur), Randel Kreitsberg (TÜ ökotoksikoloogia teadur), Oliver Kalda (Eesti Terioloogia Seltsi esimees), Arvo Järvet (hüdroloog, Eesti Veeühingu juhatuse aseesimees) ja Krista Noorkõiv (geograaf, Eesti Looduskaitse Seltsi Elva osakonna juhatuse liige).

Randel Kreitsberg tutvustamas kalade infotahvlit.
Foto autor: Triin Noorkõiv

Infotahvlite joonised kujundas Piret Vutt. Fotod pärinevad nii tekstide autoritelt, AdobeStockist kui ERM-i kogudest, kuid enamiku fotode autor on Rein Kuresoo. Kasutasime ka Ragnar Vuti aerofotosid.

Infotahvlite kujundus on firmalt Salibar. Infotahvlite aluste teostuse ja paigalduse korraldas Toomas Laatsit, kes on MTÜ Elva Elama esindaja.

Loodusrajal on nüüd sellised infotahvlid.
Foto autor: Ragnar Vutt

Projektijuht Maris Hindrikson iseloomustab loodusrada niiviisi: „Kümnel infotahvlil on põnev ja põhjalik ülevaade Elva keskel asuva imeilusa Arbi järve kallaste ja järve enda elustikust ning inimese ja Arbi järve mitmekülgsustest suhetest! Ära pole unustatud ka eesti keelt mittevaldavaid inimesi – QR-koodidega varustatud tahvlitelt saab teemade kohta lugeda ka inglise keeles. Lisaks avanevad ka eesti keeles igalt tahvliilt ja stendilt QR-koodi abil teemasse süüvida lubavad veebimaterjalid. Igal tahvilil on üks teemaga seotud küsimus, mis ärgitab vastust otsima või kutsub loodust vaatlema.“

Pärast Elva keskväljaku rajamist 2020. aastal ja selle ühendamist Arbi järvega selleni kulgeva promenaadiga ning nüüd pärast loodusraja avamist on Arbi järv muutunud Elva linnaruumi oluliseks osaks. Ootame teidki tutvuma Elva südames paikneva Arbi järve ja selle loodusväärtustega!

Krista Noorkõiv, ELKS-i Elva osakonna juhatuse liige

Esimesed Arbi järve loodusrajaga tutvujad pärast raja läbimist. Foto autor: Ragnar Vutt

Aasta kala 2022: ahven – nii tavaline ja samas väga eriline

Aasta kala on kalaliigile antav aunimetus, mis anti esmakordselt välja 2019. aastal, mil selleks valiti jõesilm. 2020. aastal sai aasta kalaks lõhe ja 2021. aastal haug.

Ahven on Soome rahvuskala (Eestis on selleks valitud räim). Ahvenat tunneb tema iseloomuliku küüraka ja vöödilise kere tõttu iga eestlane ja teda hinnatakse püügikalana väga kõrgelt. Kuna teda võib leida Eestis peaaegu kõigis veekogudes, on ta algajale kalapüüdjale sageli esimeseks saakkalaks. Kutsekaluritele annab ahven aga põhilise osa sissetulekust.

Kuna ahven on Eestis laialt levinud, on tal palju murde- ja rahvakeelseid nimetusi, näiteks saartel ja Läänemaal ahun ja ahnik. Punaste uimede tõttu on ahvenat kutsutud ka punakalaks või pritsimeheks, kuna tuletõrjujatel olid punased pagunid. Eristatakse kahte ahvena vormi: rohuahven elab kalda lähistel ja kasvab aeglasemalt kui teine vorm, suur süvaveeahven, kes elutseb rannikust kaugemal sügavamal meres.

Eesti parimad ahvenaveekogud on Peipsi ja Lämmijärv, Väinameri ja Pärnu laht ning suursaarte ümbrus. Rekordkala püüti Peipsi järvest 1964. aastal – isend kaalus 2,8 kg. Meres on ahvena alamõõt 19 cm. Teadlased soovivad mereahvena alamõõtu suurendada, võimaldamaks seeläbi ahvenale vähemalt paari kudemistsükli, mis looks eeldused selleks, et juhuslik halb kudemisaasta ahvenakarjale sedavõrd suurt mõju ei avaldaks.

Looduses on ahven peamine sõdur, kes võitleb meie rannikumeres võõrliigina kanda kinnitanud ümarmudilaga, süües viimase noorjärke. Ahvena soomused on väga karedad. Ta saab neelata kalu, kelle suurus on praktiliselt pool tema enda kehapikkusest. Vöödilised küljed võimaldavad ahvenal varjuda roovarte, risuhunnikute ja tiheda taimestiku vahele. Mida tumedaveelisem on veekogu (rabajärv), seda tumedamad ja kirkamad on ka seal elavad kalad.

Kudemisperiood algab varakevadel, kui vesi on umbes +8 °C. Emaahven heidab 5–6 sekundi jooksul välja marjalindi. Kohe on kohal isaahvenad, kes selle viljastavad. Emakala jääb 5–6 tunniks marjalindi juurde valvesse ega lase teistel sellele läheneda. Marjastaadium kestab kuni 20 päeva. Koorunud ahvenahakatised elavad mõne päeva üksikult, seejärel koonduvad aktiivseks elutegevuseks

parvedesse. Emakalad kasvavad isastest kiiremini ja elavad kauem. Ahvenat aitavad levitada ka veelinnud, viies jalgade külge takerdunud marjalindid ühest veekogust teise, eraldatud ummikjärvedesse ja tiikidesse. Liik on veekogudes üsna paikse eluviisiga.

Toidulaul on ahven Eesti maitsevamaid kalu, keda süüakse peamiselt suitsutatult, praetuna, marineerituna ja keedetult. Ahvenast tehtud äkis petab sageli sööjat: arvatakse, et tegu on hoopis siiaäkisega.

Ahvenad. Foto autor: Hillar Lipp

Ahvena järgi on vanad eestlased ka ilma ennustanud. Rahvapärimeses viitab ahvena keskmisest erksam rinna, kõhu ja sabauimede värvus tavaliselt külmema talve tulekule. Ahvena tagumisel seljauimel on sinakasmust laik. Mida suurem ja tumedam on see laik, seda külmemat talve olevat oodata. Rahvapärimeses on ahvena kudemist seostatud linakülvi ajaga: see on kujunenud linakülvi orientiiriks. Optimaalseks linakülvi ajaks on peetud ka toominga õitsemisaega, kuid tegelikult hakkavad ahvenad kudema pärast jääminekut ja kudemisaeg kestab aprilli teisest poolest mai teise pooleni. Öngitsejate hinnangul algavat ahvena hea võtt kibuvitsa õitsemisega.

Hillar Lipp, ELKS-i Saaremaa osakonna liige, Eesti Looduseuurijate Seltsi usaldusmees

Meenutusi kevadtalgutest: A. Kitzbergi osakonna talgud

Meie osakonnal on tavaks igal aastal korrastada mõni loodusobjekt. Sel aastal oli selleks livakivi. livakivi on Mulgi valla suurim gneissgraniidist rändrahn. Tema mõõtmed on 10,5 × 6,6 × 3,0 m. Arvatakse, et see suur kivi on olnud muinasajal ohvrikivi, hiljem aga on teda seostatud Karksi kandi vanapaganate legendiga. Kivi kõrgemas peaaegu püstloodis seinas võib näha ust ja akent meenutavaid jooni. Külalapsed siiski ei peljanud paganate eluasemeks peetud kivi ümber mängida ja selle turjalt liugu lasta. Istmiku alla pandi kuuseoks, et kodus ei tuleks pükste pärast tüli.

Millest on tulnud livakivi nimi, ei oska keegi seletada, kuid see kivi andis pea sajandi eest nime Karksi kihelkonna karskusseltsile. 1957. aasta sügisel lisas Eesti Looduskaitse Seltsi asutajaliige Olav Renno kivi kaitse alla võetud

A. Kitzbergi osakonna talgud livakivi juures.
Foto autor: Eve Raska

kivide nimistusse. Tol ajal oli Abja rajoon ja tähestikuliselt esimene; nii saigi livakivi nimekirjas esimeseks.

livakivi asub Sudistes. Teelt tuleb liikuda metsarajale ja minna tähistatud suunas. Rajal on veel kaks tähist ja oledki kohal. Meie tegevus seisnes teeviitade ümbrusest võsa eemaldamises. Kivi läheduses oli mahalangenud puu ja murdunud remmelgas. Selle langetasime ning tükeldasime. Oli vaja kõrvaldada kände ja peenikest võsa.

A. Kitzbergi osakonna talgud livakivi juures.

Foto autor: Hille Kruusberg

Meiega oli kaasas Hille Kruusberg, kelle kodutalu asus läheduses ja kelle lapsepõlve mängumaa oli kivi juures. Tema kodutalust on säilinud õuepuu tamm, mille küljes on veel sulelisi ootav pesakast.

Pärast tööd jalutasime veel lumelaigulises metsas ning olime tehtuga rahul.

Rein Mägi, ELKS-i A. Kitzbergi nimelise osakonna esimees

Talgud Sillamäel ja Narvas

Sel aastal osalesid Sillamäe kevadistel talgutel aktiivselt nii linna organisatsioonid kui ka vabatahtlikud. Kõik soovisid muuta linna territooriumi ilusamaks, turvalisemaks ja puhtamaks.

Heade tegude päeva raames hoolitsesid ELKS-i Sillamäe osakonna liikmed traditsiooniliselt looduskaitseobjekti eest – selleks oli Langevoja juga. Vabatahtlikud remontisid ja värvisid õuemööblit, et kõigil soovijatel oleks mõnus puhata ja imeilusat loodust nautida. Talgutest võtsid osa ka lapsed, kes käivad ringis „Noor ökoloog“, mis tegutseb Sillamäe linna lastekeskuses Kodusoojus. Nad korjasid kokku ja sorteerisid joakaldale kogunenud prügi. Üritus oli väga produktiivne ja lõbus.

Narva osakonna liikmed koristasid talgute korras Äkkeküla ümbritsevat territooriumit.

Vadim Orlov, ELKS-i Sillamäe osakonna esimees;
Nadežda Tšerkašina, ELKS-i Narva osakonna esimees

Talgud Sillamäel. Foto autor: Vadim Orlov

Kevadtalgud Maardus

Maardus toimusid „Teeme ära!“ 2022. aasta talgud kahes kohas: Kallaveres Rohelise patrulli eestvedamisel ning Muugal Muuga Seltsi, Eesti Looduskaitse Seltsi Maardu osakonna, Minu Muuga 2035 ja Maardu linnavalitsuse koostöös. Maardu linnavalitsus organiseeris taas jäätmejaama juurde konteineri ning sel aastal ka prügikotid ja kindad. Paarkümmend osalejat jagunesid eelnevalt kavandatud piirkondade vahel ning nelja tunni jooksul koguti kokku mitmesuguseid asju ja materjale, mida oli aasta jooksul maha visatud. Peale pisiprahi leidsime endiselt autorehve, kilet ja muid pakendeid ning isegi mingisuguse ainega täidetud kanistreid, mille juures vedelesid ka tšekid. Kõige suuremat meeolehärrmi valmistasid ikkagi lehtklaasihunnikud, sest pinnasest purunenud klaasi väljakoukimine on väga aeganõudev töö, aga klaasikillud ohustavad nii piirkonnas liikuvaid metsloomi kui ka omanikuga jalutavaid lemmikloomi. Meele tegi kurvaks ka see, et Altmetsa tee äärsete suurte tiikide juurest, kus sel kevadel ka luiged on, leidsime järelkärutäie prügi. Metsa alla viidud aiasaadused tunduvad selle kõrval peaaegu märkamatuna, kuigi on liigirikuse võimalike hävitajatena samavõrd ohtlikud.

Talgusaak Muugal Maardus. Foto autor: Raul Savimaa

Koristus talgupäeval tõi konteineritäie saaki ning andis mõnusa tunde puhtamate metsaalustest, teepervedest ja rohealadest. Mitmetes kohtades oli saak juba väiksem kui eelmisel aastal, sest prahti oli vähem, kuigi kogu varasematel aastatel toodud suuremõotmelist prügi ei õnnestunud ka seekord ära koristada. See-eest saime nautida head koostööd juba varem osalenud ja uute talgulistega ning mõtteid, kuidas hoida piirkonda puhtana nii, et igal aastal ei peaks samast kohast uuesti alustama. Aitäh kõigile osalejatele ja toetajatele! Maardu linnavalitsus pakkus talgute lõppedes teed ning Muuga Seltsi vabatahtlikelt olid kaneelisaiad.

Hea meel oli nädalavahetusel koeraga jalutades nautida puhast metsaalust Kopranõmmel ☺ juunikuusse plaanitud loodusvaatluste maratoni avalikul vaatlusalal. Aga juba kaks päeva hiljem oli keegi tee äärde maha visanud suure küpsisepaki pakendi, nii et lumm talgutest asendus taas argipäevaga.

Raul Savimaa, ELKS-i Maardu osakonna esimees

Saared lõövad varsti lille!

„Teeme ära!“ talgupäev andis meile kõigile võimaluse panustada igaühe looduskaitseesse. Eelmisel kevadel alguse saanud liigirikaste lilleniitude rajamine jätkus ka sellel aastal, kuid see oli ainult üks võimalik töö looduse mitmekesisuse toetamiseks, mida sai talgupäeva raames ühiselt ette võtta. Igaühe looduskaitsega seotud teod algavad kõige lihtsamatest asjadest; vahetevahel on parem mitte nii palju „ära teha“, vaid lasta loodusel ise reguleeruda ja olla vaikseks vaheperemeheks.

Monokultuursed maastikud peidavad endas paljusid ohte, millest loodusteadlased väsimatult räägivad. Kliimamuutustega kaasnevad mõjud on vaid üks, kuigi väga laiaulatuslik põhjuste-tagajärgede pundar, mis meid kõiki vahetult puudutab. Keegi ei tea, kus on piir, mida ületades hakkavad erinevad ökosüsteemid meie tehnokraatliku maailma silme ees kokku kukkuma ja harjumuspäraselt elukorraldust dramaatiliselt mõjutama. Siis olekski juba hilja reageerida ja seepärast on vajalik tegutseda kohe, et kaasa aidata looduse mitmekesisuse säilimisele ja laienemisele.

„Teeme ära!“ talgupäeval sai igaüks meist koos kogukondade ja sõpruskondadega ökosüsteemide seisundit parandada ning ühiselt elurikkuse jaoks soodsaid samme astuda. Moto „Iga tegu loeb, iga ruutmeeter loeb, iga mõte loeb!“ läks paljudele inimestele südamesse. Rajati lilleniite, valmistati putukahotelle, meisterdati nahkhiirtele varjekaste. Kõike selleks, et elurikkus suureneks. Mõte „Hoia, mida armastad!“ ajendas paljusid laiendama ja juurde looma elupaiksid niidutaimedele, putukatele, lindudele.

Lilleniidu rajamine Valjalas. Foto autor: Reet Viira

Lilleniite sai rajada nii külamajade-seltsimajade kui ka oma talu ja kodukoha juurde sobivasse kohta. Saaremaal tehti kaks avalikku lilleniitu, mis tähistati ka „Teeme ära!“ niidulille tahvliga. ELKS-i Saaremaa osakonna inimesed koostöös Kuressaare Linnamajanduse töötajatega tegid Kuressaare lossiparki 40 m² avalikku lilleniitu. Meid juhendas Kuressaare Linnamajanduse töötaja Tiina Pupart, kes on Hiiumaa Ametikoolis õppinud lilleniite rajama. Rajatud lilleniidu taimede seas on esindatud kõik meile teada-tuntud taimed harilikust äiakast, kerakellukast, rukkilillest ja metsporgandist kassisaba ja liht-naistepunani. Kokku oli seemnepakis 36 erinevat käsitsi korjatud looduslikku seemet Eesti niitudelt. Rajatud niit on tähistatud teabetahvliga, millel on nii eesti- kui ingliskeelne niidu tutvustus. Loodame väga, et paljud lossipargi lilleniiduplatsi külastavad huvilised vaimustuvad meie looduslikest niidutaimedest ja saavad ka innustust rajada oma kodu lähedale kodumaistest taimedest lilleniidulapike, mis aasta-aastalt suurendaks elurikkust Maal.

Valjala alevikus sündis lausa 80 m² suurune lilleniit. Valjala heakorratöötaja Heli Kuusk ja Valjala pikapäevarühma lapsed koos õpetajate Aet Nõu ja Triinu Larjonoviga rajasid lilleniidutalgutel vahva lilleniidu Ööbikuparki. Lastele räägiti, miks on lilleniite vaja ja kes seal toimetavad, miks on putukad nii vajalikud ja kuidas me ise saame suurendada elurikkust oma kodukohas. Lilleniit tähistati teabetahvliga. Laste külvatud lilleniit ootab rõõmsat tärkamist.

Kokku lisandus „Teeme ära!“ talgute käigus maakonda ligi poolsada lilleniitu, rajati üheksa putukahotelli. Iga talgulise panus suurendab kordades meie saarte elurikkust. Loodame rõõmsalt, et saared lõövad juba sel suvel aina rohkem ja rohkem lille, et meie putukatel on toimetamiseks kohti ja lindudele jäävad alles pargid, kus pesitseda. Kõik loodushuvilised inimesed on oodatud elurikkaid saari külastama!

Reet Viira, ELKS-i Saaremaa osakonna esimees

Lilleniitude rajamise talgud Kuressaares ja Valjalas. Fotode autor: Reet Viira

Loodusfestival ja loodusvaatluste maraton tulevad taas!

10.–15. juunil toimub Loodusfestival, mis kutsub väärtustama linnalooduse kui elukeskkonna mitmekesisust, märkama loodust linnas ning edendama jätkusuutlikke tarbimis- ja käitumisharjumusi. 2022. aasta Loodusfestivali peateemaks on „Sinu naabrid toas ja õues“ ning festival keskendub meid ümbritsevatele märkamatutele naabritele, kes elavad inimese loodud keskkonnas: parkides, aedades, rõdudel, ka toas. Loodusfestivali korraldavad Tartu Ülikooli loodusmuuseum ja botaanikaaed koostöös partneritega. Loodusfestival kuulub Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 põhiprogrammi, kus kannab nime Ellujäämise Kunstide Linnaloodusfestival „Loodus loob“. Loodusfestivali toetab Keskkonnainvesteeringute Keskus. Festivali raames toimub mitmeid üritusi Tartus, Tallinnas, Maardus (Muugal), Rāpinas ja Vehendis! Täpsem info: <http://loodusfestival.ee> ja <https://www.facebook.com/loodusfestival/>.

Loodusvaatluste maraton toimub 11.–12. juunil. Võimalik on külastada juhendatud loodusretki mitmel avalikul vaatlusalal. Loodusvaatluste maraton on viiendat aastat toimuv harrastusteaduse sündmus, mis kasutab rahvusvaheliselt tuntud vaatlusformaati BioBlitz. BioBlitzi käigus tuvastatakse kindlal alal kindla ajavahemiku jooksul (tavaliselt 24 tundi) võimalikult palju eluslooduse liike. Seda tehakse teadlaste ja loodushuviliste koostöös. Avalikke tegevustega vaatlusalad on Tartus Sõbra 19a, Tartus Emajõe Aias, Tartu Lodjakojas, Tartumaal Jääaja keskuses ja Tõraveres, Raplamaal Kuusikul ja Estonia järve ääres, Viljandimaal Vaiblas, Pärnus Jaansonini rajal ning Maardus Muuga aedlinna ja Laiaküla vahelisel loodusosal. Loodusvaatluste maratoni koduleht: <https://elurikkus.ee/lvm>; info Facebookis: <https://www.facebook.com/LoodusvaatlusteMaraton>.

Ootame infokirja kaastöid teile olulistel teemadel! Samuti ootame tagasisidet, mida soovite infokirjast lugeda. Saada oma arvamus info@elks.ee.

Telli infokiri e-postiga

<https://elks.ee/liitu-meie-infokirjaga/>.

Uudiskirja pani kokku ja toimetas Eesti Looduskaitse Seltsi kommunikatsioonitoimkond.
Kommunikatsioonitoimkonna e-post: info@elks.ee.